

Aan de leden

Datum:

25 augustus 2025

Ons kenmerk :

U202500509

Lbr. 25/039

Telefoon:

070-3738393

Onderwerp

Weerbaarheid en veerkracht

Geachte leden van het college en de gemeenteraad,

Met deze ledenbrief informeren wij u over de weerbaarheidsopgave en reiken wij u handvatten aan om uw lokale en regionale bijdrage hieraan concreet vorm te gaan geven. Om u daarbij te ondersteunen, bieden wij gelijktijdig de 'Handreiking Weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau' aan.

Zowel de ledenbrief als de handreiking zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de veiligheidsregio's. Daarmee geven de VNG en het Veiligheidsberaad uitdrukking aan het uitgangspunt dat gemeenten en veiligheidsregio's gezamenlijk optrekken in de regionale en lokale weerbaarheidsopgave.

Aanleiding

Toenemende geopolitieke spanningen, hybride dreigingen en langdurige crises vragen om een integrale versterking van de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht. De ministers van JenV en Defensie hebben op [6 december 2024 \(pdf, 208 kB\)](#) aangegeven dat het kabinet inzet op het vergroten van de weerbaarheid van de maatschappij en de paraatheid van de krijgsmacht. Maar we hebben ook in toenemende mate te maken met dreigingen van andere aard zoals bosbranden, droogte, overstromingen, stroomuitval en cyberaanvallen. We moeten ons voorbereiden op langdurige en grootschalige uitval van kritieke voorzieningen zoals elektriciteit, water en telecommunicatie. Gemeenten hebben en willen hier hun rol en verantwoordelijkheid in nemen. Bekijk [via YouTube](#) het fragment uit Buitenhof waarin VNG-voorzitter Sharon Dijksma uitlegt waarom de rol van gemeenten cruciaal is voor een weerbare samenleving.

Zowel de Europese Unie als het kabinet formuleren momenteel hun inzet op dit thema. Na het zomerreces verwachten we een nieuwe kamerbrief van de ministers van JenV en Defensie over de kabinetsinzet. De eerste richtinggevende kaders en uitgangspunten, en bijbehorende investeringsagenda, krijgen vorm. Met deze ledenbrief informeren we u over de inzet die gemeenten in ieder geval kunnen plegen, op basis van wat nu bekend is.

'All hazard' en 'whole of society'

De EU, het kabinet en de VNG hanteren de 'all-hazard'-benadering en de 'whole-of-society'-benadering. We moeten ons op allerlei vormen van ontwrichting voorbereiden, en dat hebben we met de hele samenleving te doen. Dat betekent dat dit niet alleen het veiligheidsdomein betreft. Het raakt vele zo niet alle domeinen, en is dus een zorg voor het hele college. En niet alleen de overheid heeft hierin een verantwoordelijkheid. Inwoners moeten zelfredzamer worden, maatschappelijke organisaties kunnen bijspringen in de burgerhulpverlening, ondernemers kunnen helpen voorkomen dat ketens stil komen te vallen. Gemeenten hebben een centrale positie in het maatschappelijk weefsel, en kunnen als geen ander op lokaal en regionaal niveau, samen met de veiligheidsregio's, deze zaken coördineren.

Minder ondersteuning van Defensie

Vanwege de actuele oorlogsdreiging heeft Defensie laten weten dat in geval van een militair conflict de focus zal liggen op hun eerste hoofdtaak. Dat betekent dat gemeenten en veiligheidsregio's niet mogen rekenen op de bijstand van Defensie zoals we dat lange tijd gewend zijn geweest. Wanneer de Nederlandse krijgsmacht op een ander grondgebied actief is komt de derde hoofdtaak van Defensie onder druk te staan: de ondersteuning van civiele autoriteiten bij rampenbestrijding, rechtshandhaving en humanitaire hulp. Gemeenten en veiligheidsregio's zullen op lokaal niveau maatregelen moeten treffen om de taken die de krijgsmacht dan niet kan uitvoeren zoveel mogelijk op te vangen. Ook moeten gemeenten rekening houden met de mogelijkheid dat er capaciteit wegvalt wanneer reservisten in dienst bij een gemeente worden opgeroepen. In samenwerking met Defensie wordt binnenkort een nieuwe handreiking over dit onderwerp gepubliceerd. Deze zal via de bekende kanalen van de VNG worden verspreid. De VNG zal met Defensie de implicaties voor gemeenten verder verkennen.

Versterking lokaal en regionaal

Naast de prioritering op militaire paraatheid bereidt het kabinet maatregelen voor die zowel gericht zijn op de bescherming van vitale voorzieningen - zoals drinkwater, energie, digitale communicatie en zorg - als op de versterking van weerbaarheid op het lokale en regionale niveau. Via de Voorjaarsnota heeft het kabinet € 70 miljoen (structureel vanaf 2027) vrijgemaakt, bestemd voor met name versterking van de veiligheidsregio's, het inrichten van lokale en regionale noodsteunpunten en een publiekscampagne die zelfredzaamheid en samenredzaamheid moet bevorderen. Definitieve besluitvorming over de toedeling van deze middelen dient echter nog plaats te vinden. De VNG en het Veiligheidsberaad hebben het kabinet laten weten deze middelen als een startbudget te beschouwen: onvoldoende om de brede weerbaarheidsopgave te kunnen financieren, maar zeer welkom om een start te kunnen maken.

Noodsteunpunten

Dit jaar nog starten er waarschijnlijk in alle 25 veiligheidsregio's pilots gericht op het inrichten van een landelijk netwerk van noodsteunpunten. Naast een hoofdstructuur zullen er ook op lokaal niveau (wijk- en buurniveau) punten aangewezen moeten worden waar ten minste informatie verkregen kan worden, en mogelijk enkele noodvoorzieningen zoals drinkwater. Welke functies ondergebracht kunnen worden bij de noodsteunpunten binnen de financiële kaders wordt in de pilots onderzocht en medio 2026 geëvalueerd aan de bestuurlijke tafel weerbaarheid. De VNG adviseert u contact op te nemen met uw veiligheidsregio om actief bij te kunnen dragen.

De middelen bestemd voor het inrichten van de noodsteunpunten (ca. € 35 miljoen structureel) zullen uitgekeerd worden aan de veiligheidsregio's, maar zijn uitdrukkelijk ook bedoeld voor lokale activiteiten. We roepen gemeenten op om via hun positie in het Algemeen Bestuur van hun regio daarop te sturen bij vaststelling van het uit te voeren beleid en financiële kaders.

Naast de middelen voor de noodsteunpunten wordt er tevens een bedrag van ca. € 25 miljoen structureel overgemaakt aan de veiligheidsregio's ter versterking van de lokale en regionale crisisstructuur. Vanuit het Veiligheidsberaad is aangegeven dat dit niet kan niet worden gezien als het terugdraaien van de korting op de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR). Daarover blijft het gesprek gevoerd worden.

Publiekscampagne

Het ministerie van JenV heeft de inwoners dit jaar opgeroepen een [noodpakket](#) samen te stellen en voldoende [contant geld](#) in huis te halen. Eind november zal een huis-aan-huis publicatie verspreid worden naar voorbeeld van de Baltische en Scandinavische landen. De belangrijkste boodschap is dat inwoners zichzelf voor ten minste 72 uur moeten kunnen redden in hun eigen woonomgeving. Daarnaast wordt het belang van samenredzaamheid benadrukt, en wordt er opgeroepen om met elkaar in gesprek te gaan. Op die manier zal er minder druk op de instanties ontstaan. Gemeenten kunnen het gesprek met en tussen hun inwoners stimuleren, zoals bijvoorbeeld in [Haarlemmermeer](#) gebeurt.

Het ministerie zet diverse media in, naast de website [DenkVooruit.nl](#). Gemeenten krijgen van het ministerie een communicatie toolkit om ook lokaal op maat te kunnen bijdragen aan de campagne. Zodra deze toolkit beschikbaar komt, maken we dat via het VNG Forum Weerbare Samenleving en de digitale inloopsessies bekend.

Preventie, crisis en nazorg

Gemeenten hebben een brede verantwoordelijkheid, die verder reikt dan de crisisbeheersing en bevolkingszorg. Preventie en nazorg is van even grote waarde voor de weerbaarheid en veerkracht. Het is dan ook in het belang van gemeenten dat er óók ingezet wordt op onder meer zelfredzaamheid en samenredzaamheid, het versterken van de democratie, het flexibeler maken van het energienetwerk, het verbeteren van de digitale weerbaarheid en het versterken van de infrastructuur. Hoe zorgen we ervoor dat we minder kwetsbaar zijn, en hoe bewegen we ook weer snel terug naar een 'normale situatie' na een incident of crisis? De VNG pleit voor een integrale

aanpak met meer nadruk op preventie. We bereiden richting de kabinetsformatie een inbreng voor waarin we aangeven welke investeringen hier op decentraal niveau aan zouden kunnen bijdragen, aansluitend bij de weerbaarheidsdoelstellingen die in het kader van de verruimde NAVO-norm zullen worden geactualiseerd.

Wetgeving

De weerbaarheidsaanpak vergt ook een aantal juridische wijzigingen. Zo staat de Wet veiligheidsregio's momenteel open voor consultatie. De VNG bereidt hier een reactie op voor. Ook wordt er gewerkt aan een actualisatie van het staatsnoodrecht en wordt de Wet op de defensiegereedheid binnenkort behandeld in de Tweede Kamer. Ook hier kijken we nauwgezet op mee.

De Europese Commissie zal ook met een aantal richtlijnen en verordeningen bijdragen aan de versterkingsopgave van alle Europese landen. Denk hierbij onder andere aan de *Preparedness Union Strategy*, de *Stockpiling Strategy* en *Rearm Europe*. In het Meerjarig Financieel Kader van de Europese Unie na 2027 is aandacht voor weerbaarheid en defensie, onder andere via investeringen via het European Competitiveness Fund.

De VNG wil ervoor waken dat er verdringingseffecten in zowel democratische, financiële als maatschappelijke zin plaatsvinden. De inzet is erop gericht om de samenleving zo lang mogelijk normaal te laten functioneren, inclusief de reguliere democratische en bestuurlijke kaders.

Samenwerking en governance, rol gemeenteraad

De samenwerking tussen gemeenten en veiligheidsregio's is cruciaal. De bevolkingszorgtaak wordt bij gemeenten uitgevoerd terwijl de crisistaken regionaal bij de veiligheidsregio zijn belegd, maar deze moeten elkaar natuurlijk wel aanvullen en versterken. Het Algemeen Bestuur van een veiligheidsregio bestaat uit de burgemeesters van alle inliggende gemeenten. Het uitgangspunt is nadrukkelijk dat inzet plaatsvindt op basis van gezamenlijke besluitvorming met betrokken gemeenten. Deze besluitvorming is bestuurlijk geborgd via de wettelijk voorgeschreven begrotings- en verantwoordingssystematiek van de veiligheidsregio's. Hiermee worden de gemeenteraden in positie gesteld om naast hun controlerende taak invloed uit te oefenen op de besluitvorming over de begroting en beoogde activiteiten van de veiligheidsregio. Het instrumentarium dat gemeenteraden hiervoor beschikbaar hebben wordt geleverd vanuit de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). In 2022 is het instrumentarium dat deze wet aan gemeenteraden biedt om hun medebeslissende en controlerende taak goed uit te voeren verruimd. Op de [Kennisbank Openbaar Bestuur](#) is alle informatie te vinden over de Wgr.

Naast de VNG is ook het [Veiligheidsberaad](#), waar de voorzitters van alle veiligheidsregio's samenkomen, gesprekspartner voor de minister van JenV en verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet veiligheidsregio's. Het Veiligheidsberaad kent de portefeuilles bevolkingszorg, brandweer, GHOR, crisisbeheersing, informatievoorziening en klimaat-en waterveiligheid. Iedere portefeuille kent weer haar eigen governance, zoals het bestuurlijk overleg bevolkingszorg.

Aan de bestuurlijke tafel weerbare samenleving overlegt de VNG met de minister van JenV, de NCTV, het Veiligheidsberaad en Defensie. Dit is geen besluitvormend overleg. De voorzitter van de VNG-commissie Bestuur en Veiligheid (B&V) vertegenwoordigt de VNG. Iedere VNG-commissie heeft een portefeuillehouder weerbaarheid aangewezen die met regelmaat wordt geconsulteerd en geïnformeerd door de voorzitter van de commissie B&V, en die verdere afstemming binnen de eigen commissie verzorgt.

De VNG heeft het kabinet opgeroepen om ook aandacht te besteden aan de maatschappelijke gevolgen in het geval van langdurige en grootschalige ontwrichting. Hierin trekken we samen op met het ministerie van BZK. Gezamenlijk intensiveren we de gesprekken met onder meer de ministeries EZ, VWS, SZW en OCW. Ook verkennen we met BZK hoe gemeenten zoveel mogelijk ondersteund kunnen worden in het uitvoeren van hun taken en hun weerbaarheidsaanpak.

We verwachten dat de governance op het brede thema weerbaarheid nog verder uitgewerkt gaat worden wanneer de verschillende deelthema's meer vorm en inhoud gaan krijgen. Daarbij zetten we in op het zoveel mogelijk benutten van al bestaande structuren en het bundelen van mensen en middelen.

VNG handreiking weerbare samenleving

De weerbaarheidsopgave kan behoorlijk omvangrijk en impactvol worden, ook voor gemeenten. Niet alles kan tegelijkertijd. Om u enige houvast te bieden in deze eerste stappen richting een weerbaar Nederland heeft de VNG voor u de '[Handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau](#)' opgesteld. Hierin is beschreven welke basis iedere gemeente minimaal op orde zou moeten hebben, daarbij is ook een prioritering aangebracht. De handreiking is in samenwerking met de veiligheidsregio's tot stand gekomen en geeft ook duidelijk aan waarmee gemeenten alleen of samen met hun regio aan de slag kunnen.

We kunnen niet genoeg benadrukken dat we pas aan het begin staan van deze versterkingsopgave. De VNG verwacht van een volgend kabinet een stevige agenda, waarin ook zaken als netcongestie, digitale infrastructuur, democratie en sociale veerkracht aan de orde komen. We bepleiten ook een stevigere regierol van het kabinet en een slimme investeringsagenda die meerdere doelen tegelijkertijd kan dienen.

Financiën

Vooralsnog heeft dit kabinet zoals aangegeven € 70 miljoen structureel geld vrijgemaakt voor de weerbaarheidsopgave. De VNG zal er ook bij een volgend kabinet op aandringen dat het dreigingsbeeld en de opgave waar we voor staan een grotere investering vergt, die haalbaar kan zijn wanneer de weerbaarheidsdoelen verbonden worden met de meer reguliere doelstellingen. Zo kan een investering in de netcongestie ook bijdragen aan het voorkomen van stroomuitval.

De grootste urgentie aan de zijde van het rijk wordt ervaren ten aanzien van het op sterkte krijgen van onze defensie. De NAVO-bijdrage wordt zeer waarschijnlijk in de komende jaren verhoogd naar 5% van het BBP, waarvan 1,5% voor brede investeringen in maatschappelijke weerbaarheid

en vitale infrastructuur. In welke sectoren en met welke doelstellingen de NAVO-middelen ingezet gaan worden zal de komende maanden duidelijker worden. Daar loopt het gesprek ook nog over in Europees en NAVO-verband. De VNG houdt er rekening mee dat deze 'extra' middelen via herallocatie of bezuinigingen in andere sectoren opgebracht gaan worden. In de aanloop naar de kabinetsformatie zullen we in elk geval aangeven welke investeringen op decentraal niveau bijdragen aan het vergroten van de binnenlandse weerbaarheid en veerkracht, zoveel mogelijk aansluitend bij de weerbaarheidsdoelstellingen van de NAVO die op dit moment geactualiseerd worden.

Hoe blijft u op de hoogte?

We blijven de uitwisseling van ervaringen, kennis en goede voorbeelden faciliteren voor gemeenten en veiligheidsregio's. Dit doen we via de maandelijkse digitale inloopsessies, waarin de laatste ontwikkelingen rondom weerbaarheid en veerkracht worden besproken en gemeenten en veiligheidsregio's hun ervaringen presenteren. Deze vinden plaats op maandagmiddag van 16:00 tot 17:00 uur op de volgende data: 25 augustus, 29 september, 27 oktober, 24 november en 15 december. Daarnaast organiseren we ook bestuurlijke inloopsessies voor burgemeesters, wethouders en gemeentesecretarissen die op de hoogte gehouden willen worden van de laatste ontwikkelingen. Deze vinden plaats op dinsdagavond van 19:30 tot 20:00 uur op de volgende data: 9 september, 28 oktober en 9 december. Op het VNG-forum Weerbare Samenleving worden relevante documenten, bijeenkomsten en nieuws geplaatst, en kunnen gemeenten, veiligheidsregio's en andere partners vragen stellen en ervaringen delen. Daarnaast blijft u op de hoogte van de belangrijkste ontwikkelingen via de [VNG-website](#) en het platform [WeerbaarNL](#).

Met vriendelijke groet,

Vereniging Nederlandse Gemeenten

L.K. Geluk
Algemeen Directeur